

Karolina Kosińska
 Karolina Kamila Kosińska
 Politechnika Białostocka
 Wydział Architektury

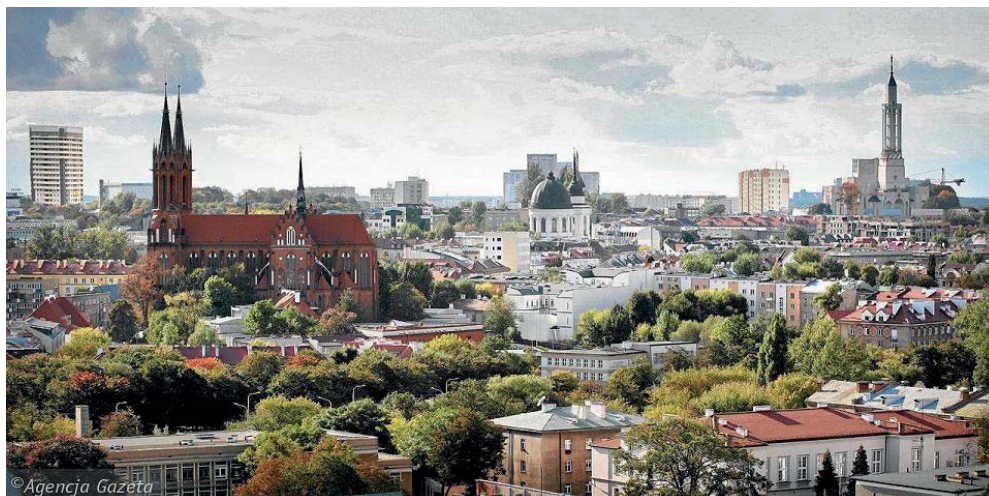
Jak zagospodarować przestrzeń w centrum miasta tak, aby zachować walory środowiskowe, a jednocześnie nadążać za postępem cywilizacyjnym?

Tematyka artykułu dotyczy problemu, jak zagospodarować przestrzeń w centrum miasta tak, aby zachować jej naturalne walory. Jednym z miast w Polsce, które spełnia wszystkie te warunki i znajduje się w północno-wschodniej części na unikatowym terenie tzw. Zielonych Płuc Polski jest Białystok. Autorki prezentują projekt zagospodarowania centrum Białegostoku, wykazując, że miasto dysponuje licznymi walorami geograficzno-klimatycznymi (teren tzw. Zielonych Płuc Polski), które należy wykorzystać i połączyć z rozwojem gospodarczym i postępem cywilizacyjnym. Inspiracją były rozmowy na Wydziale Architektury Politechniki Białostockiej o możliwościach takich rozwiązań projektowych, które łączyłyby funkcje usługowe, komunikacyjne, gospodarcze z działaniem stref rekreacji i rozrywki.

słowa kluczowe: przestrzeń publiczna, naturalne walory środowiskowe, tereny zielone.

Białystok jest niewielkim miastem leżącym w północno-wschodniej części Polski na unikatowym terenie tzw. Zielonych Płuc Polski. Około 32% jego powierzchni zajmują tereny zielone. Parki i skwery oraz 1779 ha lasów znajdujących się w granicach miasta tworzą specyficzny i zdrowy mikroklimat. Ze względu na te walory w 1993 roku Białystok jako pierwsze miasto w Polsce został przyjęty do międzynarodowego projektu *Sieci Zdrowych Miast*, prowadzonego przez Światową Organizację Zdrowia.

W XX w. Białystok nazywany był *Miastem Ogrodu*. Tworzyły go okoliczne wsie, które były oddzielone od siebie lasami. Obecnie miasto Białystok to skupisko wszystkich wsi połączonych lasami. Stąd też tyle terenów zielonych i lasów na terenie Białegostoku. W wielu większych miastach – takich jak Warszawa czy Kraków – brakuje zieleni i skwerów w centrum miasta. Białystok to miasto, którego walory należy wykorzystać i połączyć z planami rozwoju gospodarczego i wymogami, jakie niesie postępek cywilizacyjny.

Ryc 1. Widok na Białystok z lotu ptaka, gęsta zabudowa śródmiejska

Źródło: Białystok Gazeta Wyborcza

Tematem prezentowanej pracy była koncepcja zagospodarowania przestrzennego zespołu śródmiejskiego w centrum Białegostoku. Jest to teren, gdzie znajdowało się dużo terenów zielonych i obszarów niezagospodarowanych. Dlatego też zadaniem autorek było stworzenie projektu zagospodarowania przestrzeni w centrum tak, aby zachować jak najwięcej obszarów zielonych, a jednocześnie stworzyć miejsce, gdzie ludzie będą chętnie przychodzić i spędzać czas. Przestrzeń ta znajduje się blisko dworca, gdzie jest duże natężenie ruchu i duży przepływ ludności. Dlatego ważne na tym obszarze było połączenie miejsc przestrzeni publicznej, ich integracja z planami rozwoju gospodarczego, a co najważniejsze ze strefami rozrywki i odpoczynku.

Pierwszy etap projektowania to część analityczna, która skupia się nad różnymi dziedzinami funkcjonowania społeczeństwa w mieście. Istotnym elementem są analizy obejmujące cały teren miasta, takie jak:

- analiza komunikacyjna,
- analiza zieleni,
- analiza kompozycyjna,
- analiza historyczna.

Na tym etapie prac istotne są pytania: jak nasz obszar jest skomunikowany z pozostałą częścią miasta, czy są ważne osie kompozycyjne, widokowe, obszary silnie zdegradowane oraz czy są parki, skwery i tereny zielone? Jaka jest historia tego miasta?

Drugi etap to analizy dotyczące konkretnego obszaru i jego otoczenia. Tu kontekstem prowadzonych analiz nie jest całe miasto, a jedynie tereny sąsiadujące. W tym miejscu warto postawić pytania: jaki wpływ na interesujący nas obszar mają tereny sąsiadujące? Czego ludzie oczekują? Co należałoby wyeksponować? Najważniejszą analizą, jest analiza MPZP, czyli Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, w którym opisane są uwarunkowania prawne: co miasto nam narzuca, do czego zmusza? Gdzie usytuowane będą budynki? Jakie będzie ich przeznaczenie? Jakie mają być funkcje, ilość i maksymalna wysokość kondygnacji. Jest to ważna analiza, ponieważ, MPZP determinuje wszelkie potencjalne kierunki naszych dalszych koncepcji.

Jak zagospodarować przestrzeń w centrum miasta tak, aby zachować walory środowiskowe,...

Kolejnym etapem jest ideogram funkcjonalny, czyli podzielenie obszaru na główne funkcje – ogólnie – zaznaczenie, gdzie będą budynki usługowe, budynki mieszkalne wielorodzinne, zieleń, skwery, a także deptaki oraz określenie dominant wysokościowych i gabarytowych, istotnych dla przestrzeni na terenie opracowania.

Później następuje dokładniejszy etap podzielenia obszaru. Zastanawiamy się, gdzie konkretnie będą znajdować się obszary zielone, skwery, budynki usługowe, budynki użyteczności publicznej i jednocześnie jak będzie wyglądać kształt budynków. Rozmyślamy także nad wstępną elewacją ważnych obiektów.

Po ogólnych analizach i ideogramach przechodzimy do wstępnej koncepcji obszaru. Pomysłem było stworzenie kilku odmiennych stref, w których można miło spędzić czas. Pierwszą strefę tworzą tzw. „zamknięte podwórka”, które zapewniają mieszkańcom odrobinę prywatności i spokoju poprzez zamknięcie przestrzeni budynkami mieszkalnymi wielorodzinnymi. Przestrzenie te mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa szczególnie dla dzieci. Kolejną strefą są małe przestrzenie publiczne, pawilony, które znajdują się na terenie zieleni, wśród wysokich drzew. Nietrudno było stworzyć tę strefę, ponieważ wykorzystaliśmy istniejące walory środowiskowe, jakimi są zieleń i wysokie drzewa. Ludzie pośród zieleni nabierają więcej energii do życia i zapału do działania. Ostatnią i największą strefą są przestrzenie publiczne wraz z usługami, które mają służyć ludziom. Każdy może znaleźć coś dla siebie, zaczynając od spaceru, relaksu przy fontannie, poprzez spotkania z przyjaciółmi przy kawie, kończąc na zakupach.

Wyzwaniem także było zagospodarowanie przestrzeni i zaprojektowanie budynków tak, aby nie odstawały od nowoczesnej architektury, tak aby cały czas podążać za postępem cywilizacyjnym, a jednocześnie nie utracić tego, co piękne, czyli terenów zielonych, tak aby ludzie byli zadowoleni. Cały ten obszar łączy ze sobą uporządkowana zieleń, a unikalne rozwiązania umożliwiają przełamanie stereotypów. Dbłość o detale tworzy wspólną estetyczną całość.

Projekt także zawiera przekroje terenu i rozwinięcia pierzei dwóch głównych ulic: Zwycięstwa i Alei Solidarności. Projekt pokazuje, że w centrum miasta, a mimo to pośród zieleni, można zagospodarować teren, gdzie możliwy jest odpoczynek, spotkania ze znajomymi, a także powstanie osiedli mieszkaniowych. Wizualizacje wybranych fragmentów pozwolą zobrazować koncepcję i choć na chwilę poczuć niecodzienny klimat tak ważnego dla mieszkańców rejonu miasta.

Białystok posiada wiele takich miejsc, gdzie można wykorzystać walory środowiskowe i ująć je w swoim projekcie. Kolejnym przykładem jest projekt zagospodarowania przestrzeni w centrum Białegostoku. Zarówno w jednym, jak i w drugim projekcie wykorzystaliśmy istniejące tereny zielone i staraliśmy się, podążając za postępem, wkomponować je w nowoczesną architekturę. Ten projekt to także ważny temat do rozważań. Po co miastu walory środowiskowe? Czy zieleń jest potrzebna? I ile jej jest w poszczególnych miastach?

W dzisiejszych czasach coraz więcej powstaje budynków mieszkalnych wielorodzinnych, a także usługowych, co powoduje, że zieleni jest w miastach coraz mniej. Z czasem zastępują ją biurowce, drapacze chmur, a także galerie handlowe. Ludzie nie będą mogli w przyszłości delektować się nawet odrobiną zieleni. Jest to bardzo złe zjawisko i rodzi się pytanie: czy miasto może funkcjonować bez walorów

środowiskowych i być atrakcyjnym? Według nas miasto powinno mieć chociaż odrobinę terenów, gdzie ludzie będą mogli odpocząć. To nie jest mit, że w otoczeniu zieleni ludzie czują się lepiej, nabierają chęci i energii do życia.

Ryc. 2. koncepcja zagospodarowania przestrzennego zespołu śródmiejskiego w Białymstoku
Źródło: opracowanie własne.

Bibliografia

- Gehl J., *Miasto dla ludzi*, wydanie 1, Wydawnictwo RAM, Kraków 2014.
- Gehl J., *Życie między budynkami*, przekł. M.A. Urbańska, Wydawnictwo RAM, Kraków 2009.
- Montgomery C., *Miasto Szczęśliwe. Jak zmieniać nasze życie, zmieniając nasze miasta*, przeł. T. Tesznar, Wydawnictwo Wysoki Zamek, Kraków 2015.
- Chmielewski J.M., *Teoria i praktyka planowania przestrzennego. Urbanistyka Europy*, OW PW, Warszawa 2016.
- Nowakowski M., *Centrum miasta: teoria, projekty, realizacje*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1990.
- Ustawa z dnia 27.03.2003 r. *O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003 r., nr 80, poz. 717).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002 w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690). z późn. zmianami.
- Ustawa z dnia 7.07.1994 *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2000 r., nr 106, poz. 1126 z późniejszymi zmianami).

Jak zagospodarować przestrzeń w centrum miasta tak, aby zachować walory środowiskowe,...

How to develop space in a city center to preserve enviromental values and keep up with the progress of civilisation

Summary

During recent years architects in Poland have tried to design many buildings, shopping malls and public spaces, which appearance was meant to attract attention and serve people. Many of them have tried to combine public spaces with green areas and service spaces. However, most of these places are very similar. It is hard to highlight plants in centers of big cities as lack of them is very significant. Everyone would like to spend their free time outdoors, among green fields, while still having access to services.

One of the cities in Poland, which combines all of those features is Białystok located in northeast of our country, on the unique terrain of, so called, „Green Lungs of Poland”. It is a city, which values should be used and combined with economic growth and the progress of civilisation. I was inspired by discussions at Białystok University of Technology – the faculty of Archtiecture about such untypical places in the city center. One of the activities was an attempt to develop this area. This area is located close to the railway station, where there is a lot of traffic and significant congestion. That is why connnection of public spaces within this area was so important, as well as integration with economic development and most importantly with pleasures and attractions.

keywords: *public space, natural environmental values, green areas.*

Recenzował dr hab. inż. arch. Jan Kurek